

MET Szimpózium
Szigetvár
2022. szept. 10.

kiVETÍTÉS

– Az elektrográfia néhány kaposvári és
szigetvári szála

Gyenes Zsolt habil. DLA

1. Fogalomhasználat

Elkülöníteni: elektrografika – elektrográfia

Mindkettő a fotografiai, a költészeti és a grafikai eredők felbontásából adódó határ-műfaj
(*Bohár András, 2003*).

'90-es évek: elektrografika (xerox, fax, stb.) – a grafikához áll legközelebb

A számítógép nemcsak a színek, de új képalkotási lehetőségek megjelenését is jelentette.

2000-es évektől: elektrográfia – elődjéhez hasonlóan magába foglal minden elektromos, illetve elektronikus eszközzel készült nyomatot. (*Kováts Borbála, 2011*)

Az elektrográfia tárháza folyamatosan bővült/bővül: videó/animáció, elektronikus installáció, robottechnika ...

Bohár és Kováts Borbála is kapcsolódott a Kaposvári Egyetemhez (l. később is).

2. Előzmények Kaposváron, az 1990-es évek

Fontos („elektronikus”) művészeti események listája

1991 – *Árnyékkötők a FÁME-val* (Fény-Árnyék Művészeti Egyesület) közösen, SMK-ban (Somogy Megyei Művelődési Központ)

1994 – Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola aula, „A fénymásolás népművészet” telefax kiállítás, szervezők: *Bátai Sándor* és a *Berzsenyi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság*

1995 – „Vizuális költészet”, Tanítóképző Főiskola aulája, *Magyar Műhely* folyóirat szervezésében

1995 – „Közép-Kelet-Európai Képeslap 2.”, mail-art kiállítás, Kapos ART Galéria (Somogy Megyei Művelődési Központ), *Kapos Art Egyesület* – *Vörös András*

1996 – „Ars Poetica”, telefax kiállítás, Együd Árpád Városi Művelődési Központ, szervezők: Batai Sándor és a Berzsenyi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság

1997 – „Elektrografika”, „Együdben” a „berzsenyisek”, továbbá Batai, Bohár András és *Harangozó Ferenc* rendezésében

Kiállítók között: Batai Sándor, *fenyvesi Tóth Árpád*, Harangozó Ferenc, *Klencsár Gábor*, Kováts Borbála és *Ország László*

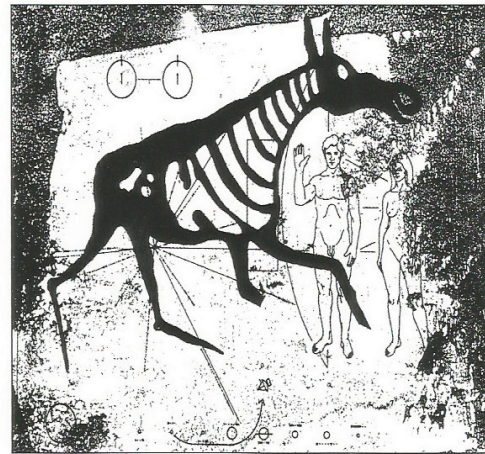
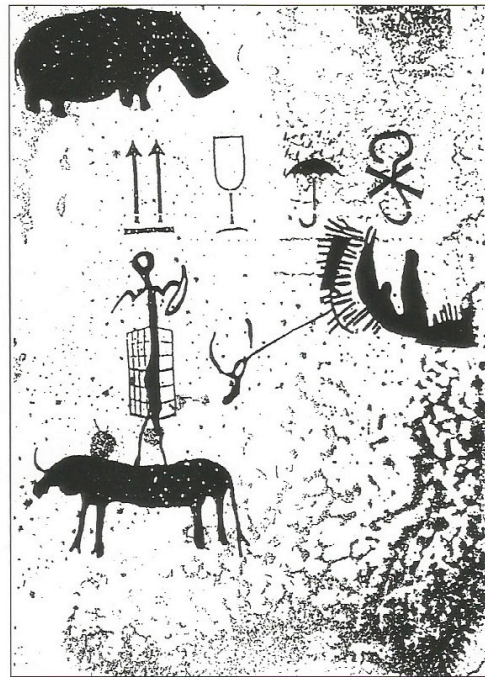
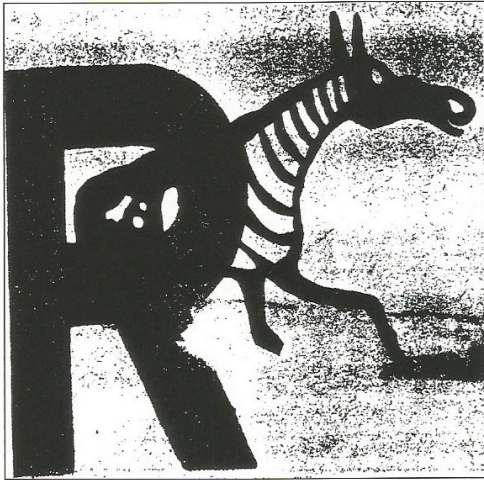
1997 – „Közép-Kelet Európai Képeslap 3.”, mail-art kiállítás, Vaszary Képtár, Vörös Andrásék szervezésében

1998 – „Eredeti és/vagy másolat”, Csokonai Terem, Berzsenyi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság, Batai S. és Bohár A. szervezésében

Kiállítók között: Batai, Bohár, *fenyvesi Tóth Árpád*, Harangozó, Klencsár és Ország László

A három telefax kiállításnak önálló katalógusa is megjelent. („A fénymásolás népművészet”, „Ars Poetica” és „Eredeti és/vagy másolat”)

1. Bártai Sándor: Barlangrajzok, 1991.

Az „Elektrografika” és az „Eredeti és/vagy fénymásolat” című kiállításokról akkoriban Klencsár Gábor készített videófilmeket, melyek elérhetők a neten.

Klencsár Gábor intermédia-, performansz-művész, aki részt vett az 1996- és 1997-es kaposvári telefax, illetve elektrografika kiállításokon.

Káplán Gézával együtt két *Képirás füzetet* is jegyez. „A tárgyak lélek(g)zete” és az „Éneklő Akadémia” címűt. Utóbbinál kibővült *Lékai Sándorral* és *Novák Istvánnal* a csapat.

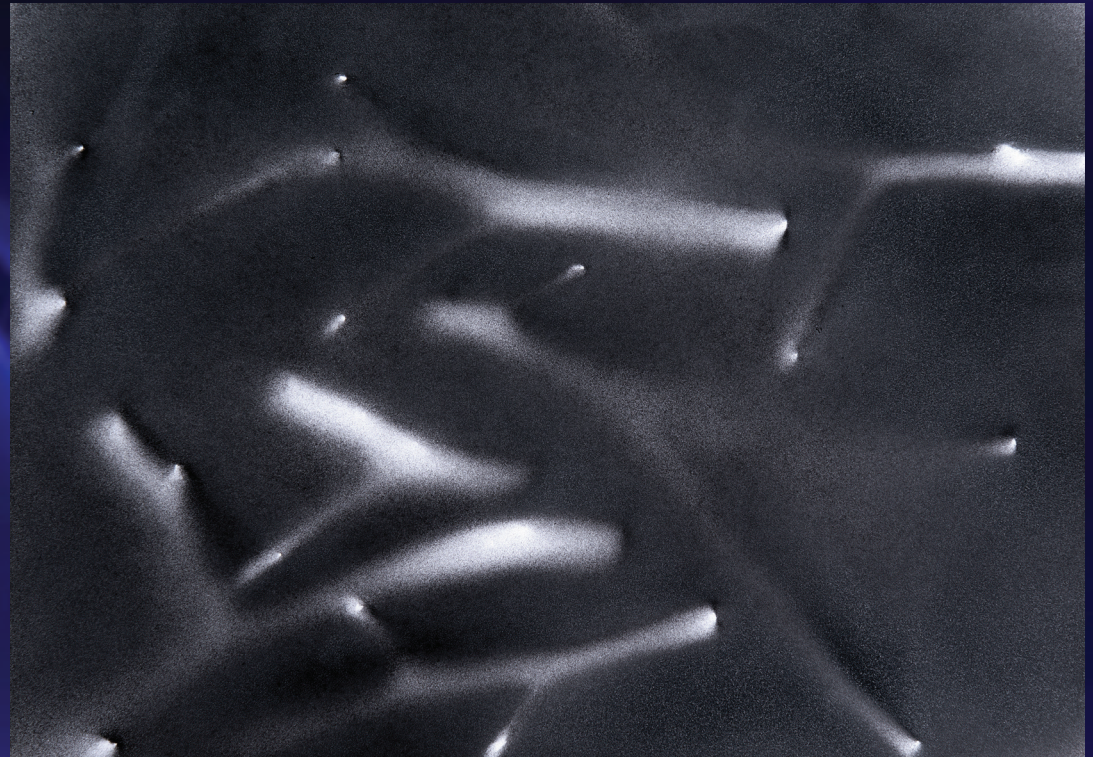
A kaposvári kiállítások helyszínei (tehát): Somogy Megyei Művelődési Központ (SMK), Tanítóképző Főiskola, Együd Árpád Városi Művelődési Központ és Vaszary Képtár

3. Kiállítások, események Kaposváron az ezredfordulót követően

Magyar Elektrográfiai Társaság alapítói között: Bártai Sándor, Bohár András, Harangozó Ferenc, Kováts Borbála és Ország László.

2002 – **Bártai Sándor** „Íráskép” c. kiállítása, Vaszary Képtár, kurátor: Szeifert Judit

Bártai egyik műve a Digitális Agórán 2021-ben:

2. Bártai Sándor: Földírás, Óhegy 1, 2021.

Harangozó Ferenc alapítója a Rippl-Rónai Stúdiónak
Martyn Ferenc-féle (Kaposvár-Pécs) organikus absztrakció követője

3. Harangozó Ferenc: Földből I., 2002.

2010 – Ország László „Körös-torok”, Képirás füzet.
K.B. Galéria, a sorozat kiállítása

2014 – Ország Képirás füzete: MONITOR SCAN

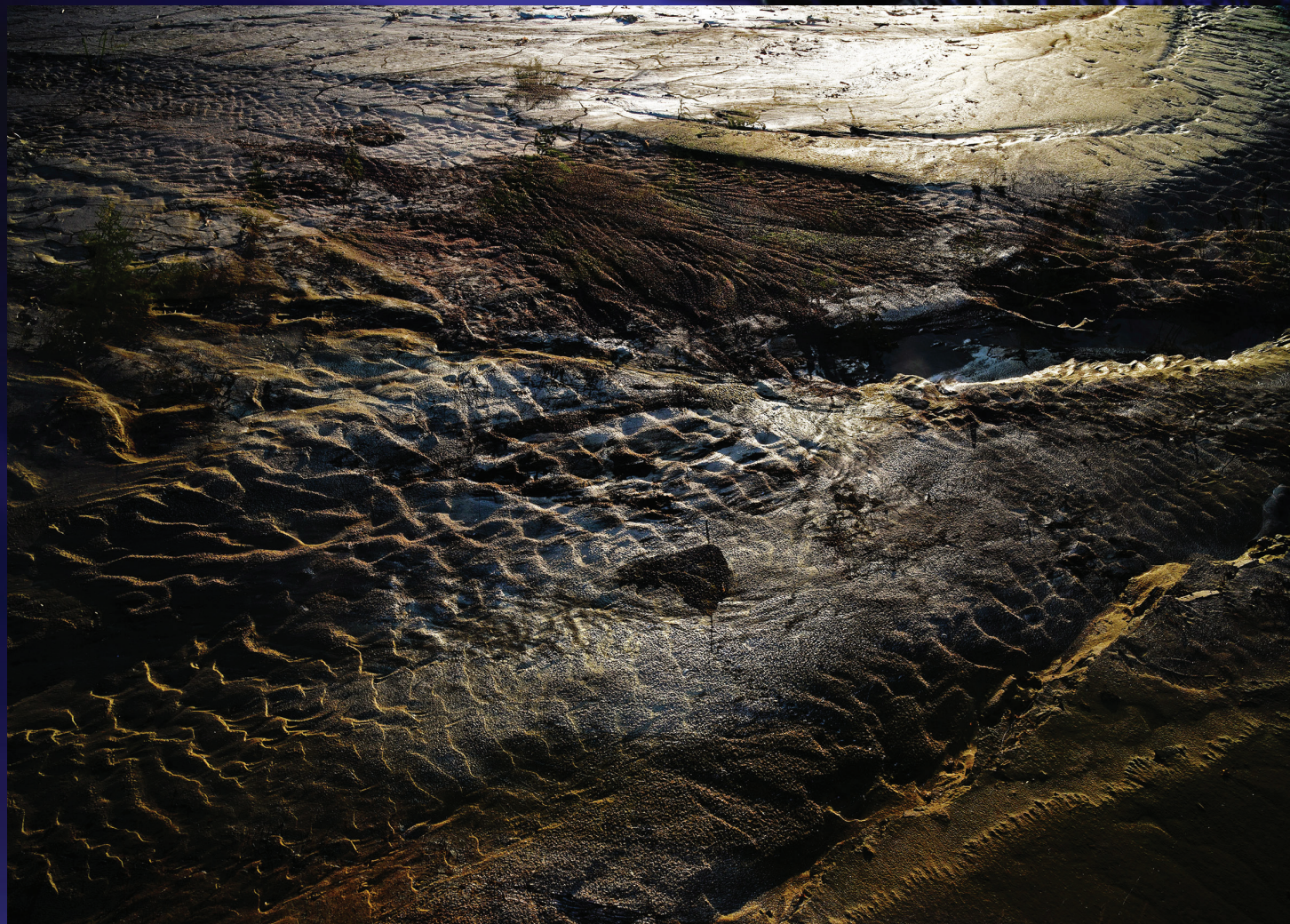
A rögzítékényszer és a rögzíthetetlenég kettőssége, vagy inkább feszültsége járja át a sorozatot.

4. Ország László: Monitorscan (9), 2011.

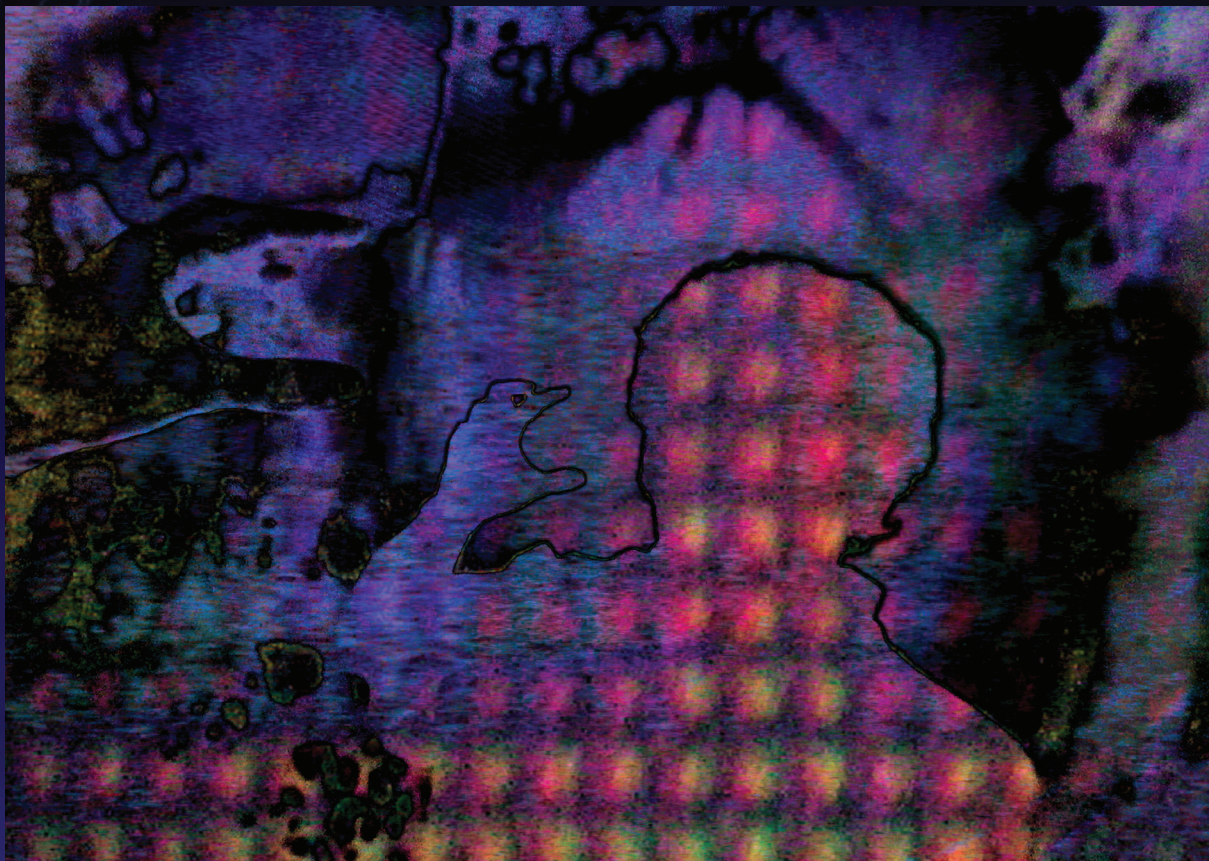
Ország egyik kiállított műve a Digitális Agórán:

5. Ország László:
Hamis táj 1, 2021.

A SoBaBu Vizuális Művészeti Egyesület (Somogy-Baranya-Budapest) az ezredfordulót követő évtizedben működött.

Új médiumok használata a SoBaBu kiállításokon: Bohár András, Gyenes Zsolt, *Hendzsel Ilona*, *Jancsikity József*, *Károly Sándor Áron*, Kováts Borbála, Lieber Erzsébet, Mojzer Tamás, Papp Pala László...

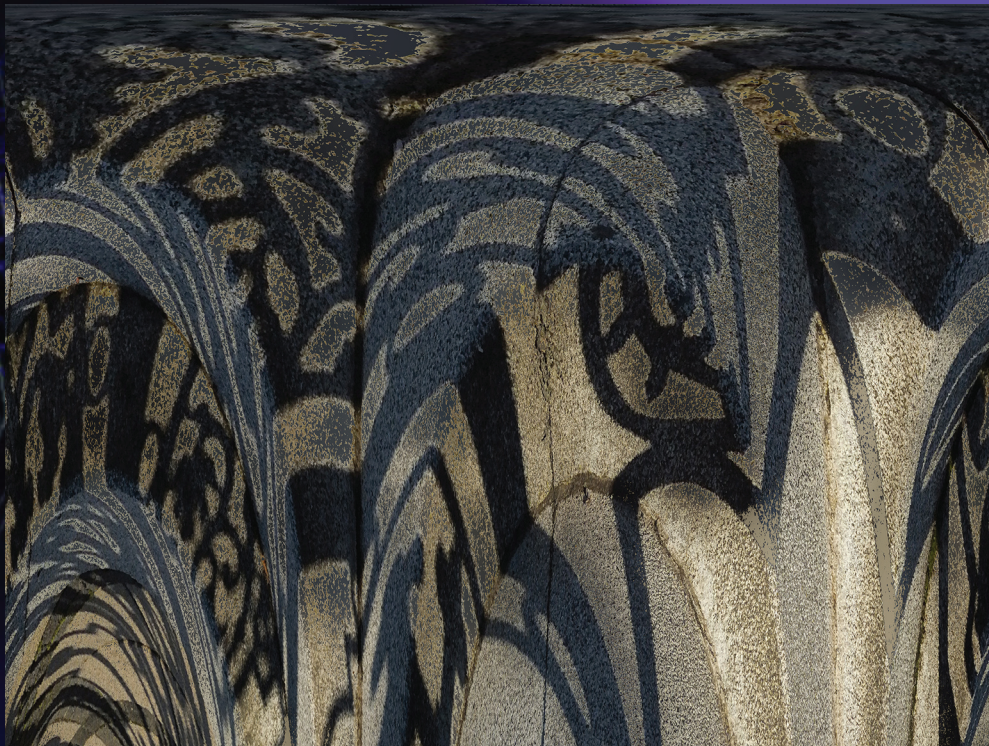
Papp Pala László elektrográfiái, videói és digitális interaktív munkái

Mojzer Tamás: videó/performansz „melléktermékei”
Kiállítása a MET Galériában 2016-ban

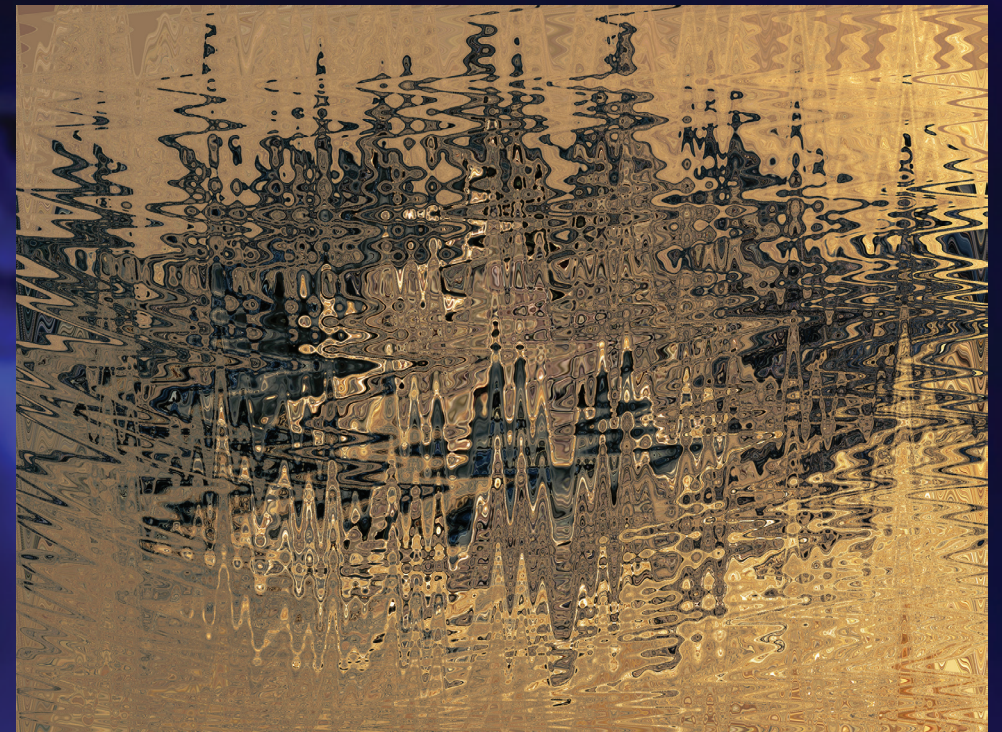

7. Mojzer Tamás:
QR utókép, 2016.

8. Lieber Erzsébet: Írás-Jelek 1., 2021.

Lieber Erzsébet fotó-elektrográfiái

9. Lieber Erzsébet: A létező és a lehetséges, IV. 3., 2021.

2011 – „Rippl-Rónai értelmezések az elektrográfia nyelvén”, szabadtéri kiállítás (I. ké- sőbb is)

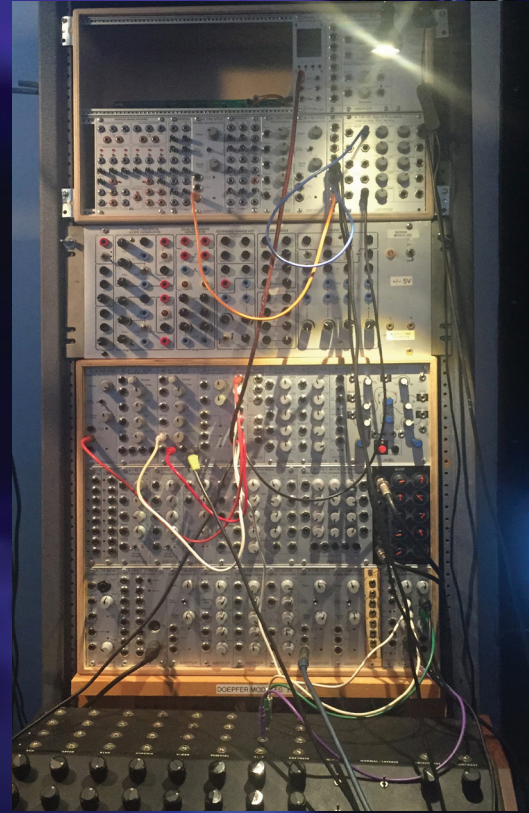
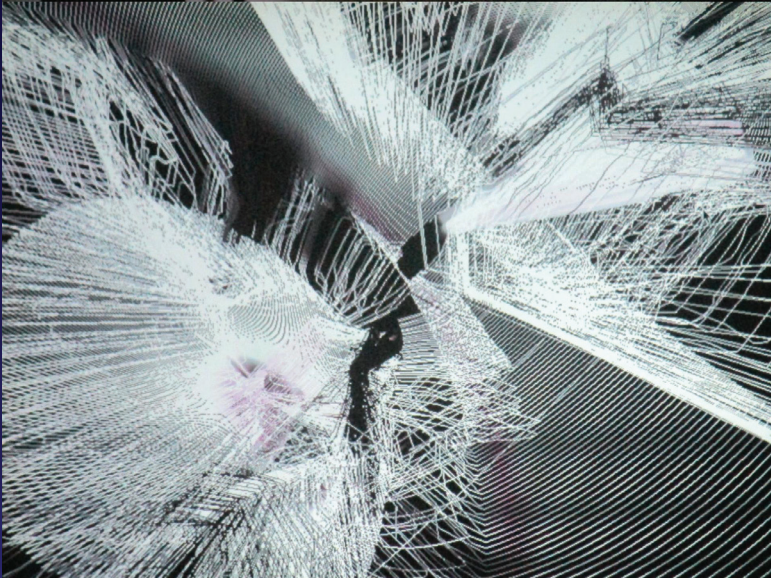

10. **Gyenes Zsolt** / NAG: Searching the Net for Rippl-Rónai (Powered by Google), 2011.

Az internet véletlen-generált „képességeit” használ-
va: net.art generátor.

Kérdéseket vet fel, mint pl. ki a szerző, vagy mennyi-
re lehet hiteles egy félig robottechnikán alapuló eljá-
rás.

„Komprovizációk” – kompozíció és improvizáció (az „elektrográfia időben kiterjesztve”)
Élő audiovizuális elektronika, analóg és digitális fúziója (hibrid megoldások)

12. Analóg audio-video szintetizátor, 1970-80-as évek, Owego, NY, USA, 2019. (Fotó: Gyenes Zs.)

11. Gyenes Zsolt: Élő elektronika, Gebauer Galéria, Pécs, 2022. (Fotók: Koszits Attila)

13. Digitális „hangszer” (MIDI vezérlő és MacBook), 2022.

A mail-art, a xerox és fax műfaja, esztétikája az ezredfordulót követően egyre inkább a digitális megoldásokba „torkollott”.

2007 – „Kelet-európai digitális üzenet”, KaposArt, Vaszary Képtár
A megváltozott helyzet lenyomata.

Kiállítók között: Mojzer Tamás, Gyenes Zsolt, Klencsár Gábor, Vörös András, *Rónai Gábor*, Papp Pala László, Ország László, *Lengyel Zsüliett*, *Tollas Tamara* és *Vágner Mátyás*.

Videóművészet: Mojzer, Vörös, Papp Pala és Vágner

A **Magyar Elektrográfiai Társaság** (MET) szerepe:

– „Festők Városa Hangelatfesztivál” keretében

„Rippl-Rónai Parafrázisok I.” (2006),

„Leonardo da Vinci, a reneszánsz ember” (szabadtéri kiállítás, 2008),

„A barlangfestő ember” (Európa Park, 2009)

„Európa elrablása” (Európa Park, 2010)

„Rippl-Rónai értelmezések az elektrográfia nyelvén” című szabadtéri kiállítás az Európa Parkban, 2011. (I. korábban is)

Szervezők: Képirás Művészeti Alapítvány, Kaposvári Egyetem, Magyar Elektrográfiai Társaság és Vaszary Képtár

Kiállítók között: Rónai Gábor, Papp Pala László, *ifj. Ficzek Ferenc*, *Kiss Melinda*, Gyenes Zsolt, Károly Sándor Áron és Ország László.

Elektrográfia szakirányú képzés – Elektronikus ábrázolás BA,
Kaposvári Egyetem Művészeti Kara (ma MATE Rippl-Rónai Művészeti Intézet)

Leitner Sándor, Bohár András, Ország László (szakirányfelelős) és Gy. Zs. (szakfelelős, a program kidolgozója)

Bohár András (1961-2006)

2003-tól tanított Kaposváron az egyetemen.

A Képirás Füzetekben megjelent hosszabb tanulmányai:

Elektrográfia;

Jelenség és értelem;

Határ-műfaj, Háttér-esztétika;

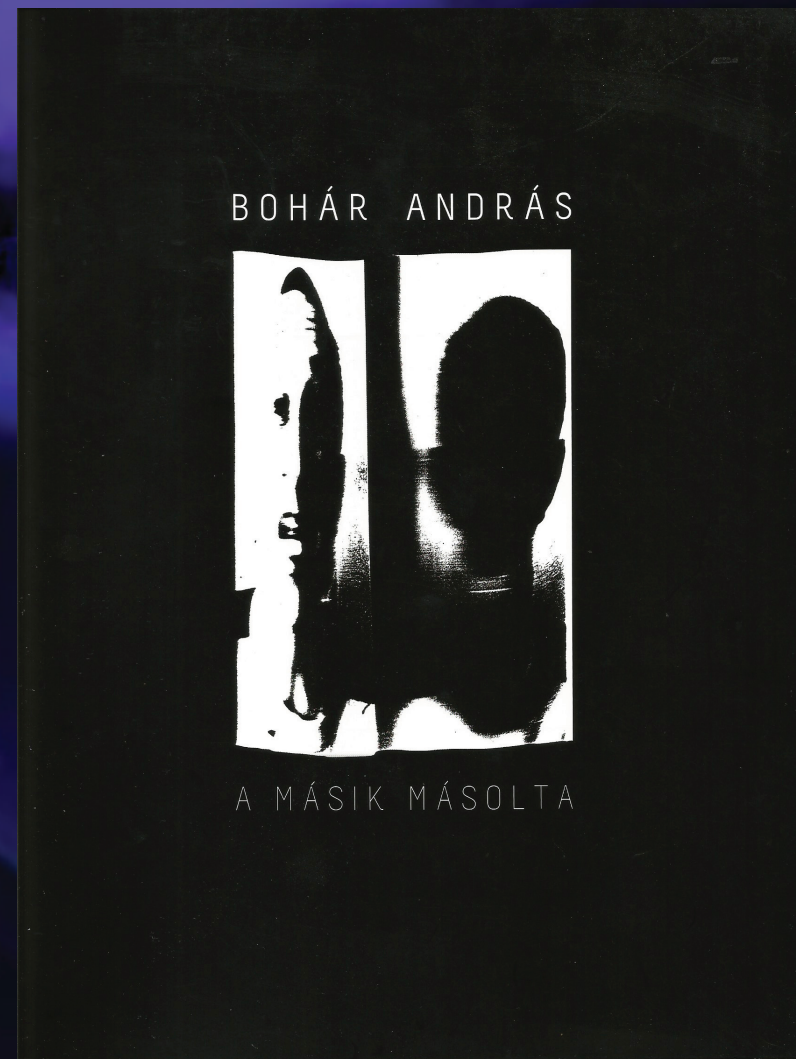
A fénymásolás művészetéről;

Az elektrográfia jelensége és jelentősége;

A másik másolta;

A művészet mint kommunikációs forma.

Bohár elektrográfusként is maradandót alkotott.

Az elektrográfiai szakirányon tanuló hallgatók és oktatóik 2011-ben az „Instant” című kiállításon mutatkoztak be a Sóház Galériában, Szigetváron (l. később is).

A Magyar Elektrográfiai Társaság az egyetemmel közösen szervezte meg és bonyolította le „A hiba esztétikája” című szimpozionrt és a hozzá kapcsolódó kiállítást 2017-ben.

Kiállítók között: Barti Magdolna, Bohár András, Gyenes Zsolt, *Károly-Zöld Gyöngyi*, Lieber Erzsébet, Ország László és *egyetemi hallgatók*.

Előadók között: Gyenes Zsolt, *Kozma Péter*, Ország László és *Szalay Miklós*.

MET Galéria, Bp., „MIX-UP” (2017)

Kiállítók: ifj. Ficzek Ferenc, Gyenes Zsolt, Kozma Péter, *Leitner Barna* és Lieber Erzsébet

„A hiba esztétikája”, 2017
Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai
Művészeti kar

4. Kiállítások, események Szigetváron az ezredfordulót követően

Zentai Gábor (1976-2016) – Szigetvári Kultúr- és Zöld Zóna Egyesület
Kiállítások, szimpóziumok szervezése, kiadványok támogatása

Vár-Dzsámi, Vigadó, Sínház

Bohár András Magyar Elektrográfiai Gyűjtemény/Múzeum (2010)

Pinczehelyi József szerepe

A MET társszervező a legtöbb esetben

2001 – a Közép-Európai Fényműhely kiállítása, Kováts Borbála szervezte, Vár-Dzsámi és Vigadó

2001 – „Lát-Határ”, Nemzetközi Összművészeti Fesztivál a Sínházban

2006 – II. Elektrográfiai Szimpozion keretében, „Rippl Rónai értelmezések az elektrográfia nyelvén”, Képirás Művészeti Alapítvány és Szigetvári Kultúr-és Zöld Zóna Egyesület

Művek a vár falán nagy méretű molinókon és stilizált festőállványokon.

2007 – „Homage á Moholy-Nagy László”, Vigadó Kulturális Központ, MET

2008 – „A magyar elektrográfia története I.”, Vigadó

2010 – „Magyar elektrográfia 1980-2010”, Vigadó

2011 – Kaposvári Egyetem elektrográfia szakirány kiállítása (I. korábban is)

Sóházban kiállítások:

Szombathy Bálint, Lux Antal, Herendi Péter (Maszk), Koroknai Zsolt, Gyenes Zs, stb.

MET – **Elektrográfiai szimpozionok, kiállítások**: 2003, 2004, 2005, 2006, 2009, 2010
(Vigadó, Dzsámi)

Digitális Agóra 2021

Kaposvári (kötődésű) művészek:

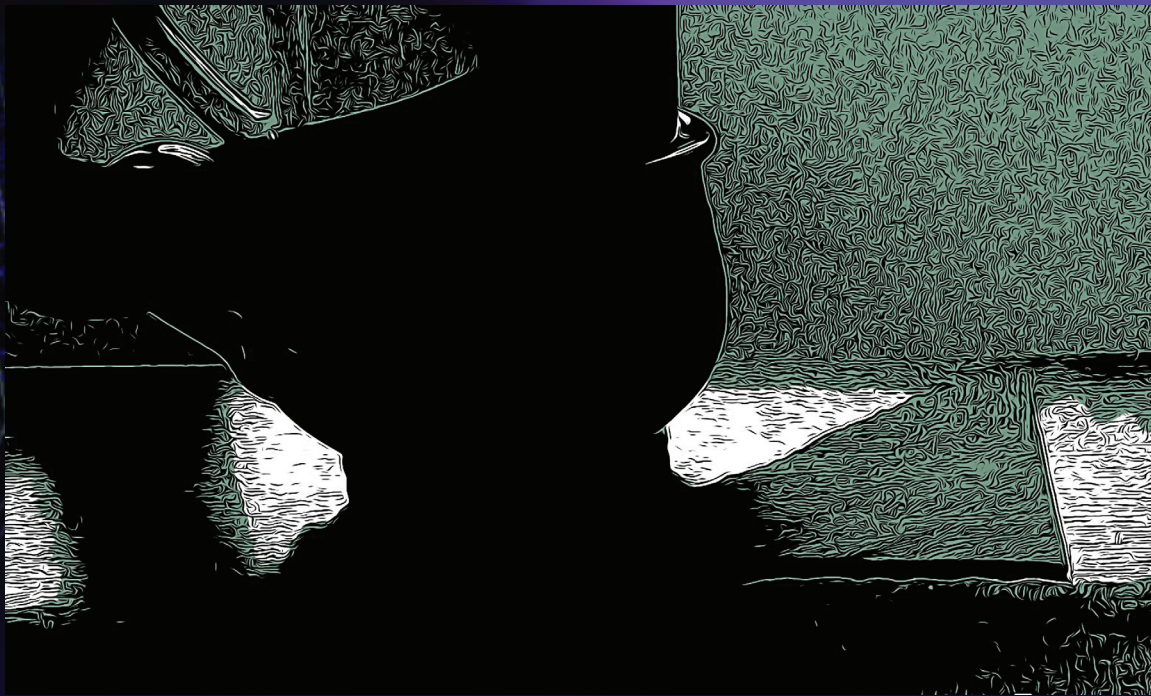
Barti Magdolna (14. sz. képmelléklet), *Bátai* Sándor, ifj. *Ficzek* Ferenc (15. sz. képmelléklet), *Gyenes* Zsolt, *Károly Zöld Gyöngyi* (16. sz. melléklet), *Lengyel* Zsüliett (17. sz. melléklet), *Lieber* Erzsébet, *Ország* László és *Szövényi* Barnabás (18. sz. képmelléklet).

14. Barti Magdolna: Helyek, 2021.

15. ifj. Ficzek Ferenc: Fonat, 2019.

16. Károly Zöld Gyöngyi: A három hullám – zöld, 2021.

17. Lengyel Zsüliett: Élet ÉS Irodalom II., 2021.

18. Szövényi Barnabás: Hibás memóriakártya 1., 2019.

Felhasznált irodalom

- A hét művészettörténésze: N. Mészáros Júlia (Interjú). Online: <https://www.computerart.hu/index.php/kiallitasaink-hireink/356-a-het-muveszettortenesze-n-meszaros-julia> (2022. 02. 28.)
- A magyar kapcsolatművészet és küldeményművészet kronológiája. Az Artpool dokumentációjára támaszkodva összeállította Galántai György, 1998-ban. Online: <https://artpool.hu/MailArt/kronologia/90.html> (2022. 02. 28.)
- Bátai Sándor (2013-2015): Esélyek és lehetőségek egy vidéki városban. Kézirat. A szerző e-mail közlése alapján, 2021.
- Bohár András (2003): Határ-műfaj, Háttér-esztétika. Képirás füzet. Képirás Művészeti Alapítvány.
- Bohár András (2009): Az elektrográfia jelensége és jelentősége. Képirás füzet. Képirás Művészeti Alapítvány.
- Éneklő Akadémia (2018): Eseményhorizont. Képirás füzetek, Képirás Művészeti Alapítvány. Online: http://kepiras.com/kepiras_fuzetek/eneklo_akademia.pdf (2022. 03. 31.)
- fenyvesi Tóth Árpád. Online: https://acbgaleria.hu/artist/fenyvesi_toth_arpad (2022. 03. 28.)
- fenyvesi Tóth Árpád (2001): Képregények. Képirás füzetek, Képirás Művészeti Alapítvány.
- Gyenes Zsolt (szerk., 2017): A hiba esztétikája. Online: <http://vizualzene.hu/hiba.html> (2022. 04. 05.)
- Gyenes Zsolt (2022A): Audiovisual improvisation 1. Online: <https://www.youtube.com/watch?v=-Z8raTYZG0M> (2022. 04. 17.)
- Gyenes Zsolt (2022B): Audiovisual works of art. Online: http://gyenes62.hu/hybrid_media.html (2022. 04. 17.)
- Gyenes Zsolt (2018): CT a művészetben. A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Közleményei. Online: http://real.mtak.hu/91635/1/23_GyenesZsolt_313-318.pdf (2022. 03. 30.) <https://doi.org/10.26080/krrmkozl.2018.5.313>
- Gyenes Zsolt (2021): Elektromédia – A Képirás füzetekről. In Fejezetek a magyar elektrográfia történetéből. Képirás Művészeti Alapítvány.
- Gyenes Zsolt (szerk., 2009): Posztmédia. SoBaBu Vizuális Művészeti Egyesület, Kaposvár. Online: <http://gyenes62.hu/sobabu/posztmedia.pdf> (2022. 03. 30.)
- Gyenes Zsolt-Jancsikity József (szerk., 2002): Projekció. SoBaBu Vizuális Művészeti Egyesület, Kaposvár. Online: <http://gyenes62.hu/sobabu/projekcio.pdf> (2022. 03. 30.)
- Gyenes Zsolt-Lieber Erzsébet (szerk., 2003): Horizont. SoBaBu Vizuális Művészeti Egyesület, Kaposvár. Online: <http://gyenes62.hu/sobabu/horizont.pdf> (2022. 03. 30.)
- Gyenes Zsolt-Lieber Erzsébet-Papp László (szerk., 2005): KiVETÍTÉS. SoBaBu Vizuális Művészeti Egyesület, Kaposvár. Online: <http://gyenes62.hu/sobabu/kivetites.pdf> (2022. 03. 30.)
- HAász Ágnes (szerk., 2014): Magyar Elektrográfiai Társaság 2001-2013. MET, Budapest.
- HAász Ágnes (szerk., 2017): MET, MET Galéria, kiállítások, programok. Magyar Elektrográfiai Társaság, Budapest.

- Harangozó Ferenc. Online: <https://somogy.hu/eletrajzok/harangozo-ferenc.html> (2022. 03. 28.)
- Harangozó Ferenc (2004): Elektrográfiák. Képirás füzet, Képirás Művészeti Alapítvány. Online: <http://www.kektoll.com/kepiras/2012/harang.pdf> (2022. 03. 31.)
- Kelet-európai digitális üzenet (2007). Online: http://www.kaposart.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=53:kelet-europai-digitalis-uezenet-2007-kiallitok&catid=17&Itemid=88 (2022. 04. 04.)
- Klencsár Gábor-Káplán Géza (2008): A tárgyak lélek(g)zete. Képirás füzet, Képirás Művészeti Alapítvány.
- Kapos ART Képző- és Iparművészeti Egyesület – Egyesületi kiállítások. Online: http://www.kaposart.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=54&Itemid=82 (2022. 02. 28.)
- Kováts Borbála (2011): Az elektrografika és az elektrográfia. Online: <http://szalon.arnolfini.hu/kovats-borbala-az-elektrografika-es-az-elektrografia/> (2022. 02. 28.)
- Láng Eszter (2021): Bevezetés az Elektrográfia című lapszámhoz. Online: <http://kepiras.com/2021/11/lang-eszter-bevezetes-az-elektrografia-cimu-lapszamhoz/> (2022. 02. 28.)
- Lieber Erzsébet (2021): Írás-Jelek 1. Kézirat. A művész közlése alapján.
- Mojzer Tamás (2016): A véget nem érő kép. Képirás online művészeti kiadvány: <http://kepiras.com/2016/04/mojzer-tamas-a-veget-nem-ero-kep/> (2022. 04. 17.)
- N. Mészáros Júlia (2021): A digitális művészet műfajai és technikai háttere. Néhány úttörő jelentőségű művész. In Fejezetek a magyar elektrográfia történetéből. Képirás Művészeti Alapítvány.
- Szombathy Bálint (2012): A magyar elektrográfia rövid története. Szigetvári Kultúr- és Zöld Zóna Egyesület.
- Vass Norbert (2012): A múzeum mint metafora avagy csapdába csalni az időt. In: Fejezetek a magyar elektrográfia történetéből, Képirás Művészeti Alapítvány, 2021.
- Vass Norbert (2011): Árnyékköltők és fényzenészek. Online: <https://www.prae.hu/article/3509-arnyekkoltok-es-fenyzeneszek/> (2022. 04. 05.)
- Vass Norbert (2012): Utószó. In: Bohár András (1997): A másik másolta, Képirás Füzetek, 2012.

Külön köszönöm Bátai Sándor segítségét, aki néhány kérdéses évszám és információ vonatkozásában eligazított! (Gy. Zs.)